

УДК 336

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: РЕГУЛЮЮЧИЙ ТА ФІСКАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Анастасія Лоїк; Леся Ткачик

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

Резюме. Досліджено сутність, принципи та ефективність податкової політики в Україні в розрізі двох її основних цілей – фіскальної й регулюючої. Розкрито проблеми, що існують у даній сфері, а також запропоновано шляхи їх розв'язання. Оскільки ефективність податкової політики визначається дієвістю всієї сукупності її інструментів, проведено аналіз комплексу показників, які дають змогу оцінити ефективність даної політики в контексті її регулюючої та фіскальної складової. За допомогою кореляційного аналізу досліджено регулюючий вплив податкової політики на розвиток інвестиційної діяльності підприємств в Україні. Виявлено тісні обернені кореляційні зв'язки між показниками зміни податкового навантаження та показниками зміни капітальних інвестицій, що свідчить про неефективне застосування податків як інструментів регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, зважаючи на поточну ситуацію у сфері податкового стимулювання. Встановлено факт, що в Україні відбувається інвестування у вітчизняну економіку здебільшого українськими підприємствами, в той час як інвестиційна політика розвинених країн зосереджена на залучення іноземного капіталу. Також виявлено обернений взаємозв'язок між податковим навантаженням з ППП та часткою капітальних інвестицій, здійснених за рахунок власних коштів підприємств, що свідчить про наявний стимулюючий потенціал податку на прибуток. Щодо показників, які дають змогу оцінити фіскальну ефективність податкової політики, то в даній науковій роботі розглянуто наступні: рівень концентрації податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету (Ркпн) та Коефіцієнт покриття податковими надходженнями витрат Зведеного бюджету (Кпок). Прослідковується велика частка надходжень у доходах Зведеного бюджету (близько 77,9–83,3%) та високий рівень забезпечення витрат бюджету за рахунок податків (близько 67,4–78,9%). Вважаємо, що посилення регулюючої складової податкових платежів, зокрема створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності та інвестиційної активності суб'єктів господарювання, а також їх ефективного захисту повинно стати одним із основних пріоритетів податкової політики нашої держави.

Ключові слова: податкова політика, податкове навантаження, еластичність податкових надходжень, макроекономічні показники, капітальні інвестиції, кореляційний аналіз, фіскальна достатність, виручка від реалізації продукції, валовий внутрішній продукт.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.04.082

Отримано 08.09.2022

UDC 336

EFFICIENCY OF TAX POLICY IN UKRAINE: REGULATORY AND FISCAL ASPECTS

Anastasia Loik; Lesia Tkachyk

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

Summary. The article examines the essence, principles and effectiveness of tax policy in Ukraine in terms of its two main goals: fiscal and regulatory. The problems that exist in this area are considered, and ways to solve them are proposed. Since the effectiveness of the tax policy is determined by the effectiveness of the entire set of its instruments, an analysis of a set of indicators was carried out, which make it possible to assess the effectiveness of this policy in the context of its regulatory and fiscal component. With the help of correlation analysis, the regulatory influence of tax policy on the development of investment activities of enterprises in Ukraine was investigated. Thus, close inverse correlations were found between the indicators of changes in the tax burden and

the indicators of changes in capital investments, which indicates the inefficient use of taxes as tools for regulating the investment activities of economic entities, taking into account the current situation in the field of tax incentives. It has been established that in Ukraine, investments in the domestic economy are mostly carried out by Ukrainian enterprises, while the investment policy of developed countries is focused on attracting foreign capital. An inverse relationship between the income tax burden and the share of capital investments made at the expense of the enterprises' own funds was also revealed, which indicates the existing stimulating potential of the income tax. Regarding the indicators that make it possible to assess the fiscal efficiency of the tax policy, the following are considered in this scientific work: The level of concentration of tax revenues in the revenues of the Consolidated Budget (Lctr) and the Coefficient of coverage of expenditures by tax revenues of the Consolidated Budget (Ccov). A large share of revenue in the revenues of the Consolidated Budget (about 77.9–83.3%) and a high level of ensuring budget expenditures through taxes (about 67.4–78.9%) are monitored. We believe that the strengthening of the regulatory component of tax payments, in particular, the creation of favorable conditions for the development of entrepreneurial activity and investment activity of economic entities, as well as their effective protection, should become one of the main priorities of the tax policy of our state.

Key words: tax policy, tax burden, elasticity of tax revenues, macroeconomic indicators, capital investments, correlation analysis, fiscal adequacy, revenue from sales, gross domestic product.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.04.082

Received 08.09.2022

Постановка проблеми. Питання реформування та гармонізації податкової політики загострюються в період імплементації у податкову практику України європейських стандартів. Саме тому важливо виявити й дослідити проблемні аспекти даного питання. Разом з тим актуалізується напрям вивчення факторів, що зумовлюють формування та реалізацію податкової політики і впливають на основні показники її ефективності, а також стимулюючих податкових інструментів, адже вдале їх використання сприяє економічному зростанню країни та розвитку вітчизняного підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням реформування податкової системи присвячували свої роботи такі вітчизняні науковці: Г. М. Білецька, О.Т. Замасло, Ю. Б. Іванов, В. В. Кізима, А. І. Крисоватий, М. І. Крупка, А. Смирнов, В. Танзі, М. М. Тюріна, О.В. Третьякова й такі закордонні дослідники: А. Сміт, А. Лаффер, Ричард А. Масгрейв, Пеггі Б. Масгрейв, Л. Якобсон. Зазначені вчені досліджували дискусійні теоретичні питання визначення суті податкової політики держави, посилення фіскальної функції податків та вдосконалення податкової політики в сучасних умовах ведення бізнесу. Однак вирішення окремих аспектів даної теми в умовах інтеграційних процесів потребує подальшого вивчення [2].

Податкова політика є одним із інструментів регулювання соціально-економічного розвитку, тому її формулювання має базуватися на фундаментальних принципах, які відображають її завдання. Головні серед них сформульовані ще А. Смітом: «загальність податків та їх пропорційність доходу; визначеність; простота і зручність; ефективність стягнення податків». Він вважав, що «Податки мають бути справедливими, зокрема піддані держави повинні сплачувати податки відповідно до отриманих доходів». Ці принципи можна вважати основою для розроблення наукових принципів організації податкової політики, яка б відповідала соціально-орієнтованій моделі економіки [15, с. 425].

Метою дослідження є оцінити ефективність сучасної податкової системи України та виявити ключові фактори впливу на неї і резерви посилення регулюючого та фіскального значення податків.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: розкрити сутність поняття «податкова політика» та його складових; визначити ефективність податкової політики за ступенем виконання нею фіскальної та регулюючої функцій; розрахувати й проаналізувати показники, які дають повну характеристику сукупного впливу досліджуваних чинників на податкову політику України; дати рекомендації щодо можливої зміни пріоритетів та реформ у даній сфері для досягнення більшої ефективності.

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, аналогія, кореляційний аналіз, системний підхід.

Виклад основного матеріалу. Насамперед розглянемо поняття «податкова політика». Державна податкова політика – це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави [8]. Заходи держави у сфері оподаткування визначаються цілями й завданнями податкової політики. Виділяють дві основні цілі податкової політики – фінансову (забезпечення наповнення бюджетів усіх рівнів і відповідно реалізація функцій держави) і регулюючу (забезпечення державного впливу на економічні процеси та суспільне відтворення) [1, с. 81].

Засоби досягнення мети та вирішення поставлених завдань податкової політики визначаються методами її здійснення. Реалізація податкової політики відбувається через застосування певних інструментів податкового механізму, використовуючи які держава створює умови, за яких суб'єктам господарювання стає вигідним урахувати інтереси держави в процесі своєї діяльності, та не вигідною стає опортуністична поведінка. Функціонування будь-якого економічного інструменту завжди оцінюється через його дієвість та ефективність [1, с. 82–93].

Ефективність податкової політики – це дієвість обраних інструментів такої політики при визначенні часу, впродовж якого вона проводиться. За міжнародними стандартами ефективність податкової політики визначають як на основі аналізу динаміки доходів державного бюджету та податкових надходжень відносно ВВП, так і на основі порівняння цих співвідношень із відповідними показниками інших країн (з подібним типом та моделлю економіки). Однак визначати ефективність податкової політики на основі оцінювання одного показника є недостатнім.

Для визначення формалізованого впливу критерію податкової ефективності у світовій практиці використовується діагностичний тест відомого дослідника державних фінансів В. Танзі, що складається з визначення восьми індексів: концентрації, дисперсії, ерозії, запізнювання збору, конкретності, об'єктивності, забезпечення збору податків, витрат при зборі податків.

Тест В. Танзі заслуговує на увагу з позиції оцінювання ефективності реалізації завдання податкової політики щодо забезпечення формування доходної частини бюджету [1, с. 94–95].

Для кількісного вимірювання принципу платоспроможності податкової політики використовуються діаграма Лоренца і коефіцієнт Джині. Діаграма Лоренца дозволяє зробити своєрідну паралель між податковими надходженнями до бюджету (ПН) і сумарною кількісною величиною платників податків (ПП). Ідеально бажаним є той випадок, коли певна кількість платників, наприклад 20% від загальної величини, сплачують до бюджету відповідно 20% податкових надходжень (на рис. 1 – це пряма лінія А). Дійсний стан розподілу доходів і податкових зобов'язань, що існує на даний момент у тій чи іншій державі, відображає крива Лоренца (В).

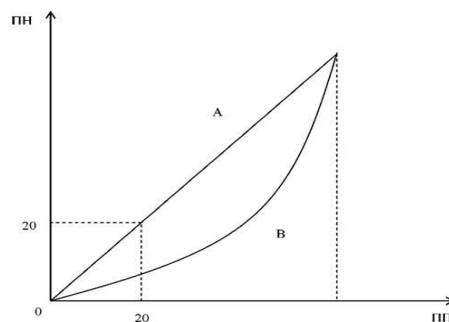

Рисунок 1. Діаграма Лоренца [14, с. 376]

Коефіцієнт Джині вимірює ступінь нерівномірності розподілу доходів і податкових зобов'язань шляхом вирахування відношення між кривою Лоренца, яка відображає дійсний стан розподілу доходів та податкових зобов'язань, і ідеально рівномірним, бажаним розподілом (формула 1) [14, с. 376].

$$\text{Коефіцієнт Джині} = \frac{\text{Площа А}}{(\text{Площа А} + \text{Площа В})} \quad (1)$$

Ефективність податкової політики оцінюється за ступенем виконання нею належних функцій, а саме, фіскальної та регулюючої.

Важливим показником ефективності податкової політики, що характеризує сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання, є показник податкового навантаження [11]. Сучасною теорією та практикою розроблена множинна система показників розрахунку податкового навантаження як на макро-, так і на мікрорівні. Класичним показником виміру податкового навантаження в країні є визначення частки створюваного в державі продукту, що перерозподіляється через податки. Розраховуємо за формулою 2 [14]:

$$\text{ПН} = \frac{\text{ПП}}{\text{ВВП}} * 100\%, \quad (2)$$

де ПН – податкове навантаження;

ПП – податкові надходження до бюджету;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

Розраховуємо даний показник саме таким методом за період 2011–2021 років. Для розрахунку чисельника (податкових надходжень у т. ч. ЄСВ) нам потрібно просумувати показники податкових надходжень до зведеного бюджету та показники надходжень ЄСВ. У такому випадку враховується частина ВВП, що перерозподіляється не лише через податкові надходження Зведеного бюджету, а й за рахунок внесків до позабюджетних фондів. Така методика розрахунку податкового навантаження є більш вдалою та відображає реальний податковий тягар, що несуть платники податків та зборів [1, с. 314]. В якості знаменника беремо показники ВВП за даний період. Отримуємо такі дані:

Таблиця 1. Розрахунок податкового навантаження

	Податкові надходження до Зведеного бюджету України, в т. ч. ЄСВ (млрд грн)	ВВП (млрд. грн)	Податкове навантаження (%)
2011	463.1	1,314.0	35.2
2012	506.0	1,408.9	35.9
2013	508.0	1,454.9	34.9
2014	521.4	1,586.9	32.9
2015	677.5	1,979.5	34.2
2016	762.5	2,383.2	32.0
2017	987.1	2,979.0	33.2
2018	1,188.4	3,558.7	33.4
2019	1,343.8	3,974.6	33.8
2020	1,431.1	4,194.1	34.1
2021*	1,531.1	3,676.4	41.7

* Дані станом на третій квартал 2021 року.

Джерело: розраховано та побудовано згідно з даними [4], [11], [18], [20].

Проаналізувавши отримані дані, можна прослідкувати, що в 2014 і 2016 роках цей показник знизився у порівнянні з попередніми роками. Це відбулось унаслідок ряду реформ у рамках запровадження урядової програми Сталого розвитку 2020, які пом'якшували податкову політику і зменшували податкове навантаження. У свою чергу, в 2017 році даний показник знову зріс під впливом збільшення урядом мінімальних заробітних плат і пенсій.

При оцінюванні ефективності податкової політики за регулюючою ознакою можна скористатися також таким показником, як коефіцієнт еластичності податкових надходжень (К_{епн}). Він розраховується як відношення відсоткової зміни податкових надходжень (за незмінної податкової політики) до відсоткової зміни бази оподаткування (формула 3) [1, с. 98–99]:

$$K_{\text{епн}} = \frac{\Delta \text{ПН}}{\Delta \text{ВВП}} \quad (3)$$

Значення коефіцієнта еластичності податкових надходжень повинно дорівнювати «1». Нестабільність тенденції коефіцієнта еластичності податків зумовлено нестабільністю податкової політики та її регулюючого впливу на економіку країни.

Таблиця 2. Розрахунок коефіцієнта еластичності податкових надходжень

Роки	Зміна податкових надходжень до Зведеного бюджету, %	Зміна ВВП, %	К _{епн}
2011	-	-	-
2012	9,26	7,22	1,28
2013	0,40	3,26	0,12
2014	2,62	9,07	0,28
2015	29,95	24,74	1,21
2016	12,54	20,39	0,61
2017	29,45	25	1,17
2018	20,39	19,45	1,04
2019	13,07	11,68	1,11
2020	6,49	5,52	1,17

Джерело: розраховано згідно з даними [4], [18], [19].

Отримані результати розрахунку коефіцієнта еластичності податків демонструють дуже нестабільні тенденції до 2016 року, а з 2017 ситуація покращилася і даний показник був стабільним та наближеним до 1.

На основі кореляційного аналізу проведено дослідження щодо виявлення взаємозв'язку між податковим навантаженням та обсягами капітальних інвестицій і грошових вкладів та заощаджень населення у цінні папери. Вихідні дані для аналізу наведено у таблиці 3.

Таблиця 3. Зміна макроекономічних показників та податкового навантаження

Роки	Капітальні інвестиції, млн грн	Приріст грошових вкладів та заощаджень населення у цінних паперах, млн грн	Зміна капітальних інвестицій, млн грн	Зміна податкового навантаження, %
1	2	3	4	5
2011	41 946,9	43607	-	-
2012	40 745,2	71689	-1 201,6	0,7
2013	29 380,2	104727	-11 365,0	-1
2014	20 199,7	-118734	-9 180,5	-2

Закінчення таблиці 3

1	2	3	4	5
2015	46 752,6	-106306	26 552,9	1,3
2016	73 129,6	32528	26 377,0	-2,2
2017	99 890,0	62180	26 760,4	1,2
2018	144 179,2	60951	44 289,3	0,2
2019	155 973,3	65720	11 794,0	0,4
2020	169 126,4	115675	13 153,1	0,3
2021*	126 491,4	-	-42 635,0	7,5

*дані за три квартали.

Джерело: побудовано та розраховано згідно з даними [4], [18], [20].

Результати кореляційного аналізу доводять існування тісних взаємозв'язків між зміною податкового навантаження та змінами капітальних інвестицій ($R_2 = -0,521197252$). Від'ємний коефіцієнт кореляції показників зміни податкового навантаження та капітальних інвестицій свідчить про те, що зниження рівня податкового навантаження призводить до зростання капітальних інвестицій. У такій ситуації державі слід активізувати податкову складову в стимулюванні капітальних інвестицій в країні, зокрема через надання стимулюючих податкових пільг суб'єктам, які здійснюють такі вкладення.

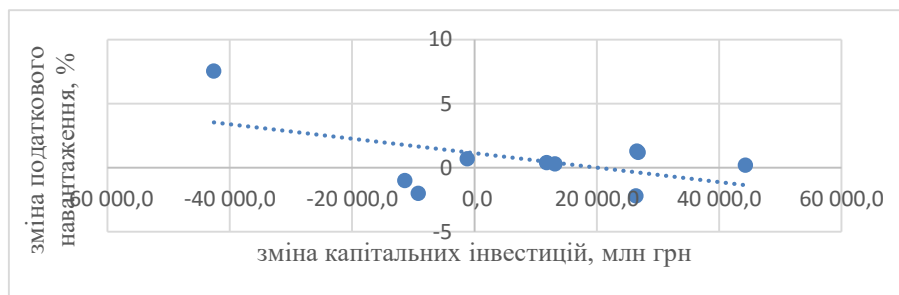

Рисунок 2. Взаємозв'язок між зміною податкового навантаження та зміною капітальних інвестицій

Коефіцієнт кореляції між показниками зміни податкового навантаження та приростом грошових вкладів і заощаджень населення в цінних паперах у порівнянні з попередніми результатами є дуже слабкий ($R_2 = 0,174882154$), що свідчить про відсутність впливу рівня податкового навантаження на інвестиційну активність населення. На нашу думку, це пов'язано з загальним низьким рівнем доходів населення, недовірою й обережним ставленням до будь-яких вкладів та відсутність стимулюючих механізмів в оподаткуванні доходів населення.

Зважаючи на результати кореляційного аналізу, доцільно поглибити дослідження в контексті регулюючого та стимулюючого аспектів оподаткування саме суб'єктів господарювання.

Тож, для початку, визначимо рівень податкового навантаження на суб'єкти господарювання з податку на прибуток підприємств за формулою 4:

$$ПН_{ППП} = \frac{\text{Надходження ППП}}{\text{ВРП}}, \quad (4)$$

де $ПН_{ППП}$ – податкове навантаження з податку на прибуток;
ВРП – виручка від реалізації продукції.

У таблиці 4 наведено вихідні показники для проведення кореляційного аналізу.

Таблиця 4. Показники діяльності підприємств в Україні

Роки	Податкові надходження з податку на прибуток підприємств, млн грн	ВРП, млн грн	ПНппп, %	Капітальні інвестиції, здійснені за рахунок власних коштів підприємств та організацій, млн грн	Частка капітальних інвестицій, здійснених за рахунок власних коштів підприємств та організацій у загальній структурі капітальних інвестицій	Кількість підприємств, одиниць
2011	54,739.43	3 991 239, 43	1.37	130487.5	0,61	375 695,00
2012	54,983.27	4 203 169, 57	1.31	151043.4	0,63	364 935,00
2013	53,675.43	4 050 214, 97	1.33	152862.8	0,66	393 327,00
2014	39,941.94	4 170 659, 90	0.96	145883.7	0,70	341 001,00
2015	34,776.32	5 159 067, 13	0.67	169257.9	0,67	343 440,00
2016	54,344.12	6 237 535, 21	0.87	226398.9	0,69	306 369,00
2017	66,911.93	7 707 935, 21	0.87	288644.2	0,69	338 256,00
2018	96,882.30	9 206 049,54	1.05	375309.1	0,71	355 877,00
2019	117,316.80	9 639 730,60	1.22	397771.5	0,65	380 597,00
2020	118,471.80	10 049 870,81	1.18	279330.4	0,70	373 822,00

Джерело: побудовано та розраховано згідно з даними [3], [4], [18], [19], [20].

На сьогодні в структурі джерел капітальних інвестицій ключовими є власні кошти підприємств та організацій, частка яких у загальній структурі впродовж останніх років стабільно складає близько 70% і демонструє зростаючу тенденцію – у 2018 році вона становила 71% і зросла на 10% у порівнянні з 2011 р. Отже, можливість підвищення інвестиційної активності визначається перш за все фінансовим станом підприємства, а для ефективного розвитку підприємництва необхідним є залучення іноземних та державних інвестицій. Це стимулювало б розвиток як окремих підприємств, так і регіонів та держави в цілому.

Починаючи з 2014 року, капітальні інвестиції, здійснені за рахунок власних коштів, поступово зростають. Це ще раз свідчить про те, що українські підприємства є основним інвестором у вітчизняній економіці. Така практика не є типовою для розвинених країн світу, адже їхня інвестиційна політика зорієнтована на активне залучення іноземного капіталу через різноманітні інвестиційні компанії, трасти, державну підтримку прогресивних галузей економіки, стимулюючі податкові пільги та ін.

Рисунок 3. Динаміка та частка капітальних інвестицій, здійснених за рахунок власних коштів підприємств та організацій протягом 2011–2020 рр.

Джерело: побудовано на основі показників [4], [18], [20].

Кореляційний аналіз таких двох величини як податкове навантаження з ППП та частка капітальних інвестицій, здійснених за рахунок власних коштів підприємств (рис. 4), продемонстрував, що між ними існує обернений зв'язок – коефіцієнт кореляції становить $-0,6013$. Це свідчить про те, що зниження податкового навантаження на підприємства призводить до зростання частки капітальних інвестицій, здійснених за рахунок їхніх власних коштів. Таким чином, державі слід зосередити увагу на цьому взаємозв'язку та надавати податкові пільги, спрямовані на активізацію інвестиційних процесів на підприємствах, при цьому запроваджувати жорсткий контроль за цільовим використанням цих пільг із чітко розробленою системою штрафів за його порушення.

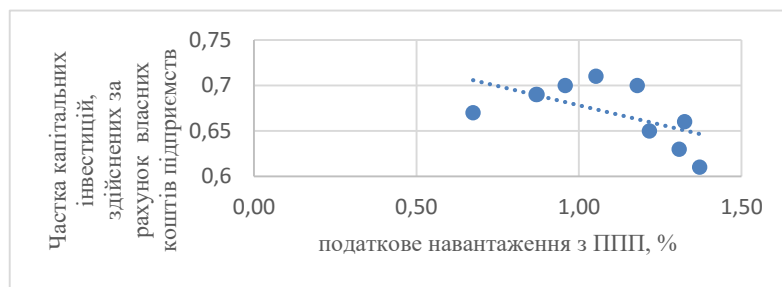

Рисунок 4. Взаємозв'язок між часткою капітальних інвестицій, здійснених за рахунок власних коштів підприємств та податковим навантаженням з ППП

Наступним важливим аспектом, який характеризує ефективність податкової політики держави, є фінансова достатність.

Отже, розглянемо показники, які дають змогу оцінити фінансову ефективність податкової політики.

Рівень концентрації податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету (Ркпн). Він розраховується як відношення суми податкових надходжень до суми доходів Зведеного бюджету, помножене на 100 % (формула 5).

$$P_{\text{кпн}} = \frac{\sum \text{ПН}}{\sum \text{Доходів Зведеного бюджету}} * 100\% \quad (5)$$

Чим більшим є вищезазначений показник, тим ефективніше виконується завдання податкової політики щодо забезпечення доходної частини бюджету країни.

Коефіцієнт покриття податковими надходженнями витрат Зведеного бюджету (Кпок). Він розраховується як відношення суми податкових надходжень до суми витрат Зведеного бюджету, помножене на 100% (формула 6).

$$K_{\text{пок}} = \frac{\sum \text{ПН}}{\sum \text{Витрат Зведеного бюджету}} * 100\% \quad (6)$$

Чим більшим є вищезазначений показник, тим ефективніше при здійсненні податкової політики дотримується принцип фінансової достатності та підвищується фінансова ефективність податкової політики.

Розраховані дані показники за період 2011–2021 рр. представлені у таблиці 5.

Таблиця 5. Показники фінансової ефективності податкової політики України

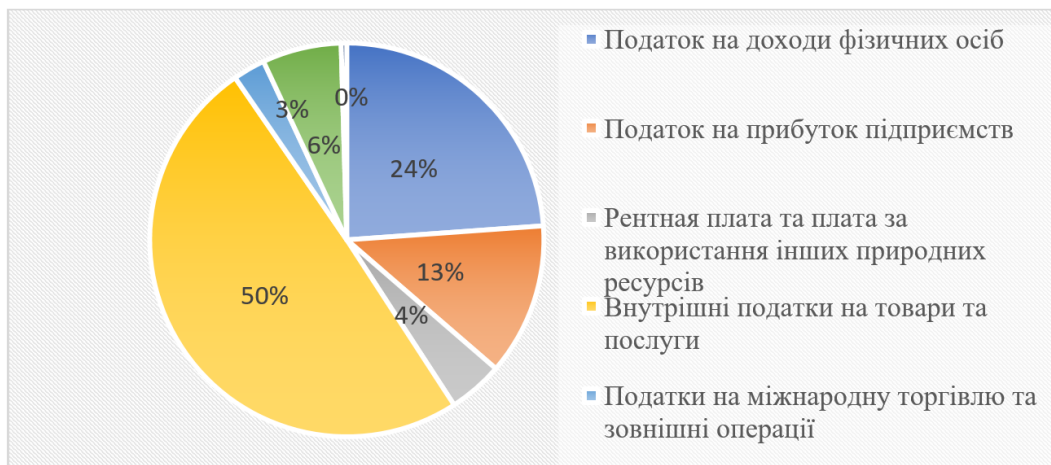
Роки	$R_{\text{кпл}} (\%)$	$K_{\text{пок}} (\%)$
2011	81.3	77.7
2012	78.1	70.7
2013	77.1	67.4
2014	77.9	67.9
2015	77.9	74.7
2016	83.1	77.9
2017	81.5	78.4
2018	83.3	78.9
2019	83.0	78.1
2020	82.6	71.3
2021*	86.2	85.7

*дані станом на 01.10.2021.

Джерело: розраховано та побудовано згідно з даними [4], [18].

Результати розрахунку даних показників за аналізований період для української податкової системи свідчить про велику частку податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету України (77,9–83,3%) та високий рівень забезпечення витрат бюджету за рахунок податків (67,4–78,9%).

Доцільно також проаналізувати структуру податкових надходжень до бюджету (рис. 5).

Рисунок 5. Структура податкових надходжень Зведеного бюджету України станом на 01.12.2021

Джерело: побудовано та розраховано згідно з даними [19].

Структура податкових надходжень Зведеного бюджету України показує, що найбільше фінансове спрямування мають непрямі податки, їхня питома вага у надходженнях бюджету складає 50%. Вагомі частки займають також податок на доходи фізичних осіб (24%) та податок на прибуток підприємств (13%).

Висновки. Загалом, податкова система України має, головню, фіскальну спрямування й рішення про застосування тих чи інших інструментів податкової політики часто мають на меті збільшити надходження до бюджету.

З метою вирішення найважливіших економічних і соціальних завдань держави закони, якими регулюється оподаткування суб'єктів господарювання, повинні передбачати: оптимальне поєднання фіскальної та регулюючої (стимулюючої) функцій оподаткування; стабільність (незмінність) протягом кількох років загальних правил оподаткування; усунення подвійного оподаткування; узгодженість з податковими системами інших країн тощо.

Сьогодні податкова політика України не відповідає економічним умовам і завданням її розвитку, не враховує тенденцій розвитку податкової системи економічно розвинених країн і світового досвіду в цілому.

Відповідно до проведеного аналізу можна стверджувати, що основним пріоритетом податкової політики України в перспективі має стати посилення регулюючої складової податкових платежів, зокрема створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності та інвестиційної активності суб'єктів господарювання, а також їх ефективного захисту.

Conclusions. In general, the tax system of Ukraine has, above all, a fiscal direction, and the decision to apply certain tax policy instruments is often aimed at increasing budget revenues.

In order to solve the most important economic and social tasks of the state, the laws governing the taxation of business entities should provide for: an optimal combination of fiscal and regulatory (stimulating) functions of taxation; stability (invariance) over several years of general taxation rules; elimination of double taxation; consistency with the tax systems of other countries, etc.

Today, the tax policy of Ukraine does not correspond to the economic conditions and tasks of its development, does not take into account the trends in the development of the tax system of economically developed countries and world experience in general.

According to the conducted analysis, it can be stated that the main priority of the tax policy of Ukraine in the future should be: strengthening the regulatory component of tax payments, in particular, creating favorable conditions for the development of entrepreneurial activity and investment activity of business entities, as well as their effective protection.

Список використаних джерел

1. Баранова В. Г. Податкова система: навч. посіб. Одеса, 2014. 344 с.
2. Тюріна М. М. Ефективність податкової політики України в рамках інтеграційних процесів. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С. 213–218 URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/29.pdf. (дата звернення: 15.03.2022).
3. Клівіденко Л. М. Вплив податкової політики на тіньову економіку України. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 6. С. 111–114.
4. Мінфін Все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>. (дата звернення: 15.03.2022).
5. Петруненко Я. В. Податкова пільга в системі господарсько-правових засобів: умови та підстави надання. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2018. Вип. 2 (33). С. 64–70. DOI: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.2\(33\).146966](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.2(33).146966)
6. Пільги в оподаткуванні податком на прибуток. Вісник. Офіційно про податки. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6093>. (дата звернення: 20.03.2022).
7. Податкова знижка для фізичних осіб. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/deklaruvannya-dohodiv-gromadyan/-podatkova-znijka-dlya-fizichnih-osib/>. (дата звернення: 20.03.2022).
8. Податкова політика. Міністерство фінансів. URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy>. (дата звернення: 20.03.2022).

9. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій; за ред. Ю. Б. Іванова, І. А. Майбурова. Харків: ВД «ІНЖЕК». 2010. 492 с.
10. Замасло О. Т., Приймак І. І., Грін О. В. Податкова система: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 378 с.
11. Податкове навантаження та податкова політика держави. Науково-дослідний інститут фінансової політики. URL: <https://www.ndifp.com/1175/>. (дата звернення: 20.03.2022).
12. Податковий кодекс України: станом на 15.03.2022. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення: 20.03.2022).
13. Реформування податкової системи України – як спосіб вирішення податкових колізій. Міністерство юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6905. (дата звернення: 20.03.2022).
14. Сідельникова Л. П., Костіна Н. М. Податкова система: навч. посіб. Київ: Ліра-К. 2013. 604 с.
15. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Книга 5: Про прибутки правителя або держави. Порт-Роял, 2001. С. 425–586.
16. Третьякова О. В. Вплив податкової політики на економічний стан та подальший розвиток країни. Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. 2014. Вип. 5 (4). С. 147–149. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Podatкова-polityka.pdf> (дата звернення: 20.03.2022).
17. Іванов Ю. Б., Назаренко Г. В. Фактори соціально-економічної ефективності податкового регулювання рівня життя населення. Проблеми економіки. 2010. № 2. С. 22–28. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-2_0-pages-22_28.pdf. (дата звернення: 20.03.2022).
18. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 20.03.2022).
19. Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>. (дата звернення: 20.03.2022).
20. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>. (дата звернення: 20.03.2022).

References

1. Baranova V. G. (2010). Podatkova systema [Tax system]. Odessa: VMV. [In Ukrainian].
2. Tyurina M. M. (2018). Efektyvnist podatkovoї polityky Ukrainy v ramkakh intehratsiinykh protsesiv [Effectiveness of tax policy of Ukraine within the framework of integration processes]. *Ekonomika i suspilstvo [Economy and society] (electronic journal)*. Vol. 18. P. 213–218. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/29.pdf. (accessed: 15 March 2022).
3. Klividenko L. M. (2012). Vplyv podatkovoї polityky na tinovu ekonomiku Ukrainy [The influence of tax policy on the shadow economy of Ukraine]. *Formation of market relations in Ukraine*. Vol. 6. P. 111–114.
4. Minfin Vse pro finansy: novyny, kursy valiut, banky [Ministry of Finance everything about finance: news, exchange rates, banks] (website). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>. (accessed: 15 March 2022).
5. Petrunenko Ya. V. (2018). Podatkova pilha v systemi hospodarsko-pravovykh zasobiv: umovy ta pidstavy nadannia [Tax relief in the system of economic and legal means: conditions and grounds for granting]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova. Pravoznavstvo [Bulletin of I.I. Mechnikov ONU. science of law]*, (electronic journal). Vol. 2. No. 33. P. 64–70. DOI: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.2\(33\).146966](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2018.2(33).146966)
6. State Fiscal Service of Ukraine. Pilhy v opodatkuvanni podatkom na prybutok [Benefits in taxation with income tax]. *Herald. Tax Official (website)*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6093>. (accessed: 20 March 2022).
7. State Tax Service of Ukraine. Podatkova znyzhka dlia fizychnykh osib [Tax discount for individuals] (website). URL: <https://tax.gov.ua/deklaruvannya-dohodiv-gromadyan-/podatkova-znijka-dlya-fizichnih-osib/>. (accessed: 20 March 2022).
8. Ministry of Finance. Podatkova polityka [Tax policy] (website). URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy>. (accessed: 20 March 2022).
9. Ivanova Yu. B., Maiburova I. A. (ed.) (2010). Podatkova polityka: teoriia, metodolohiia, instrumentarii [Tax policy: theory, methodology, tools]. Kharkiv: INZHEK. [In Ukrainian].
10. Zamaslo O. T., Pryimak I. I., Green O. V. (2011). Podatkova systema [Tax system]. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv. [In Ukrainian].
11. Financial Policy Research Institute. Podatkove navantazhennia ta podatkova polityka derzhavy [Tax burden and tax policy of the state] (website). URL: <https://www.ndifp.com/1175/>. (accessed: 20 March 2022).
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (as of 15 March 2022) Podatkovy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (accessed: 20 March 2022).

13. Department of Justice. Reformuvannia podatkovoi systemy Ukrainy - yak sposib vyrishennia podatkovykh kolizii [Reforming the tax system of Ukraine – as a way to resolve tax conflicts] (website). URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6905. (accessed: 20 March 2022).
14. Sidelnikova L. P., Kostina N. M. (2013). Podatkova systema [Tax system]. Kyiv: Lira-K. (In Ukrainian).
15. Smith A. (2001). Welfare of nations. An Inquiry into the Nature and Causes of the Welfare of Nations. Book 5: On the profits of the ruler or the state. Port-Royal. P. 425–586.
16. Tretyakova O. V. (2014). Vplyv podatkovoi polityky na ekonomichni stan ta podalshyi rozvytok krainy [The influence of tax policy on the economic condition and further development of the country]. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomichni nauky [Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic sciences] (electronic journal). Vol. 5. No. 4. P. 147–149. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Podatkovopolityka.pdf>. (accessed: 20 March 2022).
17. Ivanov Yu. B., Nazarenko G. V. (2010). Faktory sotsialno-ekonomichnoi efektyvnosti podatkovoho rehuliuвання rinvnia zhyttia naseleння [Factors of socio-economic efficiency of tax regulation of the standard of living of the population]. Problemy ekonomiky [Problems of the economy] (electronic journal). No. 2. P. 22–28. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-2_0-pages-22_28.pdf. (accessed: 20 March 2022).
18. State Statistics Service of Ukraine (website). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (accessed: 20 March 2022).
19. State Treasury Service of Ukraine (website). URL: <http://www.treasury.gov.ua>. (accessed: 20 March 2022).
20. Ministry of Finance of Ukraine (website). URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>. (accessed: 20 March 2022).